

Etusivu>Kanteen nostaminen>Sovittelu>Sovittelu perheasioissa>**Sovittelu perheasioissa**
Sovittelu perheasioissa

Suomi

Suomessa on käytössä kolmenlaista sovitteluprosessia; 1) tuomioistuimen ulkopuolinen sovittelu, 2) tuomioistuimessa tapahtuva sovittelu itsenäisenä neuvottelussa ja 3) sovittelu osana lapsen huoltoa tai tapaamisoikeutta koskevan päätöksen täytäntöönpanoprosessia.

1. Tuomioistuimen ulkopuolinen sovittelu

Avoliittolain (234/1929) mukaan perheessä esiintyvät ristiriidat ja oikeudelliset asiat on ensi sijassa pyrittävä ratkaisemaan perheenjäsenten keskinäisissä neuvotteluissa ja sopimuksella. Mikäli perhe tarvitsee ulkopuolista apua ristiriitojen selvittämisessä, he voivat kääntyä kuntien sosiaalilautakuntien järjestämän perheasiain sovittelun puoleen. Tavallisimmin perheasiainsovittelijoina toimivat tehtävään nimetyt kasvatus- ja perheneuvolojen sekä muun sosiaalitoimen työntekijät. Perheasiainsovittelu on muusta sosiaali- ja perheneuvontatyöstä erillinen menettely, jonka tavoitteena on osapuolten välisillä keskusteluilla ja neuvotteluilla löytää ratkaisu heidän välisiinsä ristiriitoihin. Kuntien lisäksi sovitteluja tarjoavat myös kirkon perheasioiden neuvottelukeskukset ja muut yhteisöt ja henkilöt, jotka ovat saaneet luvan harjoittaa sovittelutoimintaa.

Sovittelijan erityisenä tehtävänä on pyrkiä turvaamaan lapsen asema erossa. Sovittelija auttaa vanhempia järjestämään lapsen asiat sovinnollisesti. Se tarkoittaa sopimista muun muassa siitä, jääkö lapsi vanhempiansa yhteiseen huoltoon, kumman luona lapsi asuu ja miten lapsi tapaa sitä vanhempiansa, jonka luona hän ei asu, sekä siitä miten vanhemmat vastaavat lapsen elatuksesta. Jos vanhemmat pääsevät sopimukseen, sovittelija auttaa heitä sopimuksen tekemisessä. Jotta sopimuksesta tulisi täytäntöönpanokelpoinen, sovittelija ohjaa vanhempia vahvistuttamaan sopimuksensa lastenvalvojan luona. Vahvistettu sopimus rinnastuu oikeuden päätökseen.

Perheasioiden sovittelu on vapaaehtoista, luottamuksellista ja maksutonta. Perheasioiden sovitteluun voi hakeutua koko perhe, puoliset yhdessä tai puoliset erikseen.

2. Tuomioistuinsovittelu

Tuomioistuimessa voidaan sovittella lapsen huoltoa, asumista, tapaamisoikeutta ja elatusta koskevia asioita. (Laki riita-asioiden sovittelusta ja sovinnon vahvistamisesta yleisissä tuomioistuimissa, 394/2011, 10 §) Sovittelu on oikeudenkäynnistä erillinen menettely. Se on vapaaehtoista ja sen aloittaminen edellyttää kummankin vanhemman suostumusta. Sovittelu on oikeudenkäyntiä nopeampi ja edullisempi menettely.

Sovittelu tulee vireille, kun osapuolet pyytävät sovitteluä tuomioistuimelta. Asia voidaan myös siirtää jo alkaneesta oikeudenkäynnistä sovitteluun. Sovittelun voi lopettaa missä vaiheessa tahansa. Sovittelijana toimii tuomari ja häntä avustaa asiantuntija, joka yleensä on psykologi tai sosiaalityöntekijä. Sovittelun osapuoli voi käyttää sovittelussa apuna omaa asianajajaa tai muuta avustajaa. Tuomioistuinsovitteluun voi saada myös valtion varoista maksettavaa oikeusapua avustajan palkkioihin. Tuomioistuinsovittelu on toteutettava siten, että lapsen etu turvataan. Harkitessaan, voidaanko sovinto vahvistaa, tuomioistuimen on otettava huomioon lait lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta (361/1983) sekä lapsen elatuksesta (704/1975). Vahvistettu sovinto rinnastuu tuomioistuimen päätökseen tai tuomioon. Jos asiaa ei saada sovittua, asian käsittely päättyy tuomioistuimessa. Mikäli asia on siirretty sovitteluun oikeudenkäynnistä, sovittelun päättyttyä tuloksettomasti asia palautuu oikeudenkäyntiin.

3. Sovittelu täytäntöönpanoprosessissa

Tämä sovittelumuoto on käytettävissä ainoastaan silloin, kun toinen vanhempi on laittanut käräjäoikeudessa vireille täytäntöönpanoprosessin. Tällöin on siis jo olemassa oikeuden päätös, jota toinen vanhemmista ei ole noudattanut.

Lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan päätöksen täytäntöönpanosta annetun lain (619/1996) mukaan tuomioistuin pääsääntöisesti määrää sovittelijan, kun huollon tai tapaamisoikeuden täytäntöönpanosta on tehty hakemus tuomioistuimelle. Sovittelijana toimii tavallisesti lasten psykologiaan perehtynyt psykologi, lastensuojeluun perehtynyt sosiaalityöntekijä tai lastenvalvoja. Sovittelun tarkoituksena on edistää lapsen vanhempien tai muiden asianosaisten yhteistoimintaa lapsen hyvinvoinnin toteuttamiseksi. Sovittelija järjestää neuvottelun lapsen vanhempien kesken sekä keskustelee henkilökohtaisesti lapsen kanssa selvittääkseen tämän toivomukset ja mielipide, mikäli se on ikä ja kehitystaso huomioon ottaen mahdollista. Sovittelija laatii sovittelusta kertomuksen tuomioistuimelle. Jos sovittelu ei ole johtanut vanhempien välillä sopimukseen, antaa tuomioistuin asiassa ratkaisun mm. sovittelijan kertomuksen perusteella.

Tietoa sovittelijoista

Perheasiainsovittelun järjestäminen on kunnan sosiaalilautakunnan tehtävä. Kuntien yhteystietoja löytyy esimerkiksi:

<http://www.kunnat.net/fi/Yhteystiedot/kunta-alan-yhteystiedot/kunnat/Sivut/default.aspx>

Suomen Asianajajaliitto on kouluttanut asianajajia sovittelijoiksi perheoikeudellisissa riita-asioissa:

<https://asianajajaliitto.fi/>

Tuomioistuinsovittelu kuuluu käräjäoikeuksille. Käräjäoikeuksien yhteystiedot löytyvät oikeushallinnon internet-sivuilta:

<http://oikeus.fi/tuomioistuimet/karajaoikeudet/fi/index/yhteystiedot.html>

Tietoa sovittelusta

Oikeushallinnon internetsivuilla olevaa tietoa perheasiainsovittelusta:

<https://oikeus.fi/fi/index/esitteet/avioliittolaki/perheasioidensovittelu.html>

Oikeusminis-terion esite huoltoriitojen sovittelusta tuomio-istuimessa:

<https://oikeus.fi/fi/index/esitteet/asiantuntija-avusteinenhuoltoriitajensovittelu.html>

Linkki englanninkieliseen esitteeseen:

https://oikeus.fi/en/index/esitteet/expert-assistedmediationofcustodydisputes_2.html

Terveyden ja Hyvinvoinnin laitos, Lastensuojelun käsikirja, Perhe-asioiden sovittelu:

<https://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/erityiskysymykset/lapsen-asema-erotilanteessa/perheasioiden-sovittelu>

Suomen Asianajajaliiton sovintomenettely perheoikeudellisissa asioissa:

<https://asianajajaliitto.fi/>

Suomen sovittelufoorumi:

<http://www.ssf-ffm.com/index.php>

Kansallinen lainsäädäntö

Erityistä perheasioiden sovittelua koskevaa lainsäädäntöä Suomessa on seuraavissa laeissa:

Avoliittolaki (234/1929):

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1929/19290234?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=avoliittolaki#O1L5>

Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta (361/1983):

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1983/19830361>

Laki lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan päätöksen täytäntöönpanosta (619/1996):

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19960619>

Laki riita-asioiden sovittelusta ja sovinnon vahvistamisesta yleisissä tuomioistuimissa (394/2011)

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110394>

Päivitetty viimeksi: 07/06/2021

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät Euroopan oikeudellisen verkoston kansalliset yhteysviranomaiset. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Komissio tai Euroopan oikeudellinen verkosto eivät ole vastuussa tiedoista, joita esitetään tai joihin viitataan tällä sivustolla. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.